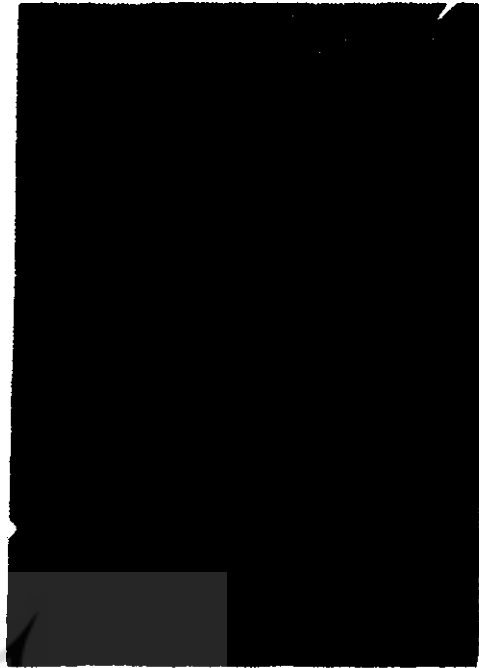

نگارنده این وقایع شادروان دکتر حسین خان کحال یکی از مشروطه خواهان مجاهد و صدیق و اهمیت این یادداشتها از آنجاست که وی واقعه هر روز از این انقلاب عظیم را، باشیوه ای خلاصه و ساده و بی حشو و زوائد، بهمانگونه که دیده یا شنیده، در تقویمی چاپی، بخطرین نوشته است. بنابراین از لحاظ جریان پیاپی روزانه اتفاقات و تاریخ صحیح وقوع آنها، جای هیچگونه شك و تردید نیست و میتواند وقایع نگاران و تاریخ نویسان راستد و حجت باشد.

استبداد صغیر

قسمت دوم سال ۱۳۲۶ قمری

سال بمباران مجلس و کشتن آزادبخواهان

(۷)

شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۲۸ قمری = ۱۳ تیر ۱۲۸۹ شمسی = دوم ژوئیه ۱۹۱۰ میلادی

امیر اعظم را ترکمانها محاصره کردند.

شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۲۸ قمری = ۱۳ تیر ۱۲۸۹ شمسی = دوم ژوئیه ۱۹۱۰ میلادی

تقی زاده سه ماهه مرخصی گرفت (ظاهراً)

پنجشنبه ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۲۸ قمری = ۱۸ تیر ۱۲۸۹ شمسی = ۷ ژوئیه ۱۹۱۰ میلادی

مستشارالدوله رئیس مجلس که بر ضد تقی زاده بود استعفاداد و ذکاء الملک رئیس مجلس

شد.

یادداشت های نیمه دوم ماه جمادی الثانی ۱۳۲۸ قمری

وزراء و وکلاء بواسطه غرض و ترس تنزل از مقام بعد از دسته بندی های شهری

رفته رفته کاغذهای متوالی بعنوان مختلفه به نجف نوشتند . عجالتاً جناب آخوند ملا کاظم مرکز اورات مملکتی شده و این فقره بسیار بدو عاقبت وخیمی دارد اگر چه نصیحتی از فاضل خرقانی آمده يك ماده آن بدنیست ولی سایر موادش بکلی مضر بحال مملکت است، و تمام نتیجه غرض رانی سپهدار و سردار اسعد و بعضی و کلاء مخصوصاً معاضد السلطنه نده است. بواسطه حکم آخوند تمام مقصرهای پلتیکی مرخص شدند و روسها و انگلیسها در شمال و جنوب روز بروز بر تعدیات میافزایند و در مرکز بهیچوجه اعتنائی باین امور ندارند و مشغول حفظ خود هستند .

شنبه ۹ رجب المرجب ۱۳۲۸ قمری = ۲۷ تیر ۱۲۸۹ شمسی = ۱۶ ژوئیه ۱۹۱۰ میلادی
 شب شنبه دو نفر بلباس مجاهدین وارد منزل آقا سید عبدالله شده بدون تامل چهارده تیر و لور بطرف آقا سید عبدالله خالی کرده در سرتیر سید تمام کرده و حضرات پائین آمده رفتند . آن شب و صبح مردم از دهام کرده و مفسدین موقع را غنیمت شمرده خیلی تحریک میکنند و داد و فریاد مینمایند اگر چه دوسه نفر آنها را گرفتند ولی باز مشغول هستند تا چه کنند .

پنجشنبه چهاردهم رجب ۱۳۲۸ قمری = ۵ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۲۱ ژوئیه ۱۹۱۰ میلادی

رفته رفته تمام بازارها را بستند اگر چه در ظاهر باسم قاتل بود ولی باطنا برضد تقی زاده است . امروز تقی زاده را جد آو کلا خارج کردند بازار باز شد .

جمعه ۱۵ رجب ۱۳۲۸ قمری = ۳ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۲۲ ژوئیه ۱۹۱۰ میلادی
 رفته رفته رشید الملک بعد از تظلم یاغی شد و قوا بورامین فرستاده شد .

یادداشت نیمه اول ماه رجب المرجب ۱۳۲۸ قمری

محرکین موقع را غنیمت شمرده و قاتل آقا سید عبدالله را بهانه کرده در مسجد مروی جمع شدند و اوضاع آش و پلو کمانی السابق براه افتاده منتهی آنوقت برای استحکام مشروطه بود حالا برای تخریب مشروطه است و چنانچه مفهوم میشود در ظاهر کسبه و اصناف هستند ولی باطنا تمام مستبدین و رجال و ارکان و سپهدار و نایب السلطنه و غیره هستند و هم واجد ضدیت با تقی زاده و هم مسلکان تقی زاده است و این اوضاع سبب نفوذ ملاحا و تنفر مردم عوام از مشروطه شده است

دوشنبه ۱۸ رجب ۱۳۲۸ قمری = ۵ مرداد ماه ۱۲۸۹ شمسی = ۲۵ ژوئیه ۱۹۱۰ میلادی

تعیین کابینه جدید فرمانفرما وزیر داخله حکیم الملک وزیر مالیه قوام السلطنه جنک

حسینقلی خان نواب خارجه دبیر الملک عدلیه اسداله میرزا هست و تلگراف مستوفی الممالک
رئیس الوزراء

جمعه ۲۲ رجب ۱۳۲۸ قمری = ۱۰ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۲۹ ژوئیه ۱۹۱۰ میلادی
تقی زاده سه ساعت بظهر مانده از تهران بعزم خارج شدن از سرحد خاراج شدروز
ورود و خروجش هیچ شباهت نداشت .

دوشنبه ۲۵ رجب ۱۳۲۸ قمری = ۱۳ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۱ اوت ۱۹۱۰ میلادی
صبح یکنفر مجاهد مجاهد دیگری راکشت - اول شب از دسته مشهدی سادق بقصد
حیدرخان سر چهارراه شلوغ کردند کشت و کشتار شد - شهادت علی محمدخان وسید
عبدالرزاق خان

سه شنبه ۲۶ رجب ۱۳۲۸ قمری = ۱۴ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۲ اوت ۱۹۱۰ میلادی
مجلس اختیار قطعی بکابینه در خلع سلاح داد .

پنجشنبه ۲۸ رجب ۱۳۲۸ قمری = ۱۶ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۴ اوت ۱۹۱۰ میلادی
از صبح الی عصر در مجلس و کلاء و وزراء با سردارها گفتگو کردند آخر الامر
اطاعت کردند .

شنبه ۳۰ رجب ۱۳۲۸ قمری = ۱۸ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۶ اوت ۱۹۱۰ میلادی
باز مفتین فتنه کرده سردارها نکول کردند دور عمارت ستارخان محاصره شد
یادداشت نیمه دوم ماه رجب المرجب ۱۳۲۸ قمری

رفته رفته پرده از روی کار ستارخان و اتباع و همراهان و کلیه مجتهدین برداشته شده
و معلوم گردید احکام متواتره از نجف در تبعید تقی زاده و هم مسلکان ایشان مقصود چه چیز
است و تمام خیال برهم زدن مجلس شورا و جرح و تعدیل کلیه ادارات و غیره این است که
این سردارها را با خود مع کرده و خیال دارند آخوند ملا کاظم را نایب السلطنه کنند - چون
تقی زاده را عایق میدانستند لهذا بیرونش کردند .

یکشنبه اول شعبان المعظم ۱۳۲۸ قمری = ۱۹ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۷ اوت ۱۹۱۰
میلادی

پیش از ظهر ستارخان اظهار کرد که اسلحه را تسلیم نماید باز مفتین تفتین کرده
معاذیر غیر موجه آوردند عاقبت قریب دو ساعت بغروب مانده با محصورین برای خلع سلاح
شروع بجنگ شد - سه از شب رفته ستارخان با قرخان با تمام اتباعش اسیر و دستگیر شدند .
پنجشنبه ۵ شعبان ۱۳۲۸ قمری = ۲۳ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۱۱ اوت ۱۹۱۰ میلادی
تا امروز تمام بازارها بسته و هر یک گفتگوئی کردند چون سرور کرده نداشتند و
دولت هم سخت گیری کرده ناچار بازارها باز شد و عجاتاً در حال سکوت هستند .

چهارشنبه ۱۱ شعبان ۱۳۲۸ قمری = ۲۶ مرداد ۱۲۸۹ شمسی = ۱۴ اوت ۱۹۱۰ میلادی

قشون بهت خار (خوار) فرستاده شد.

یادداشت نیمه اول شعبان المعظم ۱۳۲۸ قمری

اوضاع مملکت بکلی تغییر کرده و بهیچ وجه شباهت بسابق ندارد و تمام روسای مشروطه در کمال وضوح برضد همدیگر قیام کرده مشغول کارشکنی هستند چنانچه رفتار ستارخان و باقرخان معز السلطان علنی کرد حال آنها را و وکلاء ما بهیچ وجه بکارهای ملت نیرداختند یکدسته بخیال وزارت یکدسته دیگر بکارهای ناشایسته ضدیت و مغایرت هستند و نتیجه اعمال و کلاء این شده است که نان و گوشت الساعه در تهران بعسرت پیدا میشود و عیالجات دربار در کمال وقاحت باوزراء رفتار مینمایند و اغلب نقاط مغشوش است از جمله اصفهان ورشت که خیلی ممکن است بزودی وقعه بزرگی بلندشود مشاهدیم خالی از گهنگونیمست لرستان و بروجرد که از اول یاغی بودند قشقائی که هیچ مطیع نیست.

یکشنبه ۲۲ شعبان المعظم ۱۳۲۸ قمری = ۱۰ شهریور ۱۲۸۹ شمسی = ۲۸ اوت ۱۹۱۰ میلادی

صولت الدوله قشقائی باجمعی سوار تا نزدیک اصفهان آمده و میخواهد بیاید تهران و مطالبه اجرای قانون اساسی و اجرای دستخط علمای نجف و قتل آقاسید عبدالله را بخواهد.

جمعه ۲۷ شعبان ۱۳۲۸ قمری = ۱۵ شهریور ۱۲۸۹ شمسی = ۲ سپتامبر ۱۹۱۰ میلادی

مولود اعلی حضرت شاهنشاه ۱۳۱۵ قمری (احمدشاه قاجار)

شنبه ۲۸ شعبان ۱۳۲۸ قمری = ۱۶ شهریور ۱۲۸۹ شمسی = ۳ سپتامبر ۱۹۱۰ میلادی
برادرهای سردار محی در رشت مشغول تهیه هستند و گویا تفنگ و فشنگ هم حاضر کرده اند.

سه شنبه اول رمضان المبارک ۱۳۲۸ قمری = ۱۹ شهریور ۱۲۸۹ شمسی = ۶ سپتامبر ۱۹۱۰ میلادی

رشید السطان از خار (خوار) بسمت فیروزکوه باطمینان اسمعیل خان در سوادکوه و میرزا محمدخان لاریجانی رفته چونکه هر دو ادعای یاغیگری میکنند.

یادداشت نیمه اول ماه رمضان المبارک ۱۳۲۸ قمری

تفاق در تمام طبقات بطور کلی وضدیت در عموم ادارات از مجلس الی آخرین اداره

تهران و اغلب ولایات و ایالات بر ضد اوضاع تهران قیام کرده و مخرج و مرج در تمام نقاط ایران حکمفرماست از بسکه اخبار موحش زیاد است مجال یادداشت نیست .

چهارشنبه ۱۶ رمضان ۱۳۲۸ قمری = ۴ مهرماه ۱۲۸۹ شمسی = ۲۱ سپتامبر ۱۹۱۰ میلادی

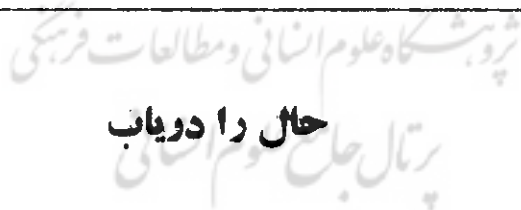
اردوئی بسرکردگی امیراعظم بسمت مازندران از طهران خارج شد و اردوئی هم از طرف خواروورامین رفت .

پنجشنبه ۱۷ رمضان ۱۳۲۸ قمری = ۵ مهر ماه ۱۲۸۹ شمسی = ۲۲ سپتامبر ۱۹۱۰ میلادی

وفات علی رضاخان عضدالملک نایب السلطنه .

یادداشت نیمه دوم ماه رمضان المبارک ۱۳۲۸ قمری

اهالی طهران اغلب انتظار آمدن رشیدالسلطان و سایر متهمین خوارو مازندران رامی کشند و از این رفتار وسلوک و کلاء و وزراء و ابقاء مفسدین متنفر شده اند و بهیچ وجه این اوضاع حالیه قابل تعریف نیست بلکه همه نوع قابل تکذیب است اگر سید عبدالله زنده بود ممکن بود اغتشاش کلی بشود .

حال را دریاب

وز آن روزیکه نامد ، چون سکالی؟
همان ناسوبده را ، تیمار بردن ؟
نه از تیمار تو ، فردا به آید !
همیشه عمرتو باشد ، یکی روز ،
ترا آن روز باشد ، که در اولی .

از آن روزی که از توشد ، چه نالی ؟
چه باید ، رفته را آندوه خوردن ؟
نه از آندوه تو ، سودی فزاید !
اگر صدسال باشی شاد و پیروز ،
اگر سختی بری ، و رکام جوئی ،

از ویس ورامین فخرالدین گرگانی - قرن چهارم